

Gândirea laterală în povestea terapeutică

Profesor învățământ preșcolar Brăescu Floarea
Școala Gimnazială „Regina Elisabeta”/ „G.P.N. „Albinuța” – Rădăuți

MOTTO: „De îndată ce ți-ai înlocuit gândurile negative cu unele pozitive, vei începe să obții rezultate pozitive” Willie Nelson

În anii activității didactice am întâlnit manifestări comportamentale variate – o transformare atât a copiilor cât și a părinților ce pot avea cauze variate, toate având la activ transformările sociale. În zilele noastre, observ o creștere a comportamentelor opoziționiste, provocatoare și sunt îngrijorătoare deoarece duc spre negativitate, spre comportamente inadecvate. Munca noastră este asiduă când ne confruntăm cu comportamentele negative ale copilului și prin diferite modalități pedagogice trebuie să avem capacitatea de a găsi cu fermitate modalitățile de atenuare și chiar combatere a acestor comportamente, de a implementa intervenții predeterminate. Trebuie să manifestăm empatie și compasiune și mult tact pedagogic.

Experiența muncii cu copiii preșcolari și părinții acestora m-a ajutat să folosesc diverse variante, soluții în aplanarea stărilor emoționale negative ale copiilor/părinților. O soluție a fost practicarea gândirii laterale prin povești terapeutice deoarece am reușit să găsim împreună soluții neconvenționale ale problemelor vieții. De ce gândirea laterală? Deoarece gândirea laterală presupune renunțarea la limite, la modul de gândire tradițional și eliminarea prejudecăților. Această trăsătură de personalitate este un atu important, indiferent de priorități, ocupație sau vârstă. Gândirea laterală are deci legătură cu intuiția, creativitatea și dispoziția. Este un alt mod de a gândi, de a ne folosi mintea. Se ocupă cu generarea de noi idei și de spargerea barierelor conceptuale ale ideilor vechi.

De ce povestea terapeutică? ... pentru că în context terapeutic se pot facilita noi tipare de gândire, comportamente, se pot reformula probleme sau situații, se pot crea soluții sau noi opinii. Un subiect al comportamentului negativ studiat și aplicat la clasă a fost FURIA. Furia este una dintre emoțiile cele mai intense și cel mai greu de înlănzit, atât pentru copii, cât și pentru adulți. Povestea Dragonului Dino (și nu este singura) încearcă să rezolve problema furiei deoarece prin gândirea laterală se decurge la propriile resurse pentru a desprinde o soluție. Cel mai rentabil e să formulăm mai multe variante, luând în calcul mai mulți factori ca ulterior să putem decide care este varianta care merită cel mai mult efortul nostru creativ.

„Dino dragonul stătea în peștera sa. Niciodată nu se mai simțise atât de furios ca acum. Nu reușea să mai facă nimic. Se simțea furios fiindcă prietenii săi din peșterile apropiate îi furaseră mingea de fotbal. Simțea că ia foc de furie și scotea flăcări pe nări.

Când s-a liniștit puțin a privit în jur. Toată iarba și copacii arseseră din cauza flăcărilor pe care le scosese pe nări de furie. ”Ohhh, nu !!!”, gândi Dino. ”Mi s-a întâmplat din nou”, spuse cu regret amintindu-și de frumoasele flori care nu cu puțin timp în urmă erau în apropiere. Dino știa că niciun dragon nu voia să se joace cu el pentru că putea fi foarte rău atunci când se înfură.

Ce putea să facă? Chiar își dorea să fie un bun prieten, însă trebuia să se tempereze. Tocmai atunci, mama sa, dragonul Flora, a apărut. S-a așezat în fața lui, iar Dino a început să plângă. Credea că va fi certat pentru că a distrus florile, însă mama sa i-a spus: ”Dino, știu că îți este greu să te controlezi când te enervezi, însă putem găsi soluții. Mulți dragoni au această problemă la început, însă învață în timp să se descurce. Cum crezi că ai putea să te controlezi atunci când te înfurii? ”.

Dino știa că îndată ce avea să își controleze furia, toți ceilalți dragoni se vor juca cu el. Astfel că s-a decis să încerce. În ziua următoare, s-a gândit: "Oare ce m-ar ajuta să mă controlez?". S-a așezat și a început să se gândească fiindcă nu prea știa ce să facă. Voia să se schimbe și să fie la fel ca ceilalți dragoni. "Totul e bine acum când sunt calm, dar ce se va întâmpla atunci când mă voi înfuria și voi da din nou drumul la flăcări? Cum aș putea să mă controlez?". În dimineața următoare, Dino s-a dus la școală.

Putea să îi audă pe ceilalți dragoni cum încercau să îl supere și simțea că dintr-o dată începe să se încălzească din nou. Și-a amintit că dacă nu se va controla, va arde din nou totul în jur. Astfel că s-a hotărât să meargă la unul dintre profesori să îi ceară sfatul. Acesta l-a ascultat și pe măsură ce îi povestea, simțea că e mai bine. Profesorul a intervenit și ceilalți dragoni nu l-au mai supărat în acea zi pe Dino.

Seara i-a povestit mamei sale ce s-a întâmplat, iar aceasta i-a spus: "Dino, e normal ca uneori să te înfurii, însă cel mai important este să știi cum anume să te controlezi. Eu voi fi mereu aici să te ascult - amintește-ți asta întotdeauna." Într-una din zile, ceilalți dragoni au început să strige la el și să îl jignească. Deși simțea că se înfurie din nou, s-a hotărât să nu îi mai bage în seamă și să plece.

Povestindu-i mamei despre cum a gestionat situația, aceasta l-a felicitat. Deși au mai fost zile în care ceilalți dragoni au râs de el și s-a întâmplat să mai scoată flăcări, Dino a continuat să depună eforturi pentru a-și controla furia.

Într-o zi chiar a fost suficient de calm încât să îi abordeze pe dragonii care îl supărau: "De ce vă legați mereu de mine? Sunt la fel ca și voi, doar că îmi plac alte lucruri decât vouă". Dragonii nu au știut ce să îi răspundă și s-au îndepărtat. A doua zi însă, dragonii și-au cerut iertare, iar Dino s-a simțit mândru că a făcut un pas înainte pentru a deveni un dragon mai bun și mai calm."

Din această poveste copiii află despre personaje care încearcă să rezolve probleme similare cu cele cu care unii se confruntă, îi învață că există soluții pe care le pot aplica și ei. La finalul lecturii, am inițiat dialoguri despre cum altfel ar fi putut dragonul să își stăpânească furia și despre momente în care și copilul s-a înfuriat. Am folosit una din tehnicile gândirii laterale, **Tehnica întrebărilor în rafală sau cascada întrebărilor** deoarece prin această tehnică copiii pot să exprime idei originale și se pot găsi uneori răspunsuri atât de evidente, încât te minunezi cum au trecut alții pe lângă ele fără să le observe. Lipsa întrebării formulate explicit nu este întâmplătoare. A gândi lateral înseamnă în primul rând a gândi interogativ și a imagina diverse ipoteze explicative.

Idei pentru dialoguri cu copiii preșcolari

- De ce credeți că Dragonul Dino era furios? Ce înseamnă furios? Cum arată cineva furios?
- De ce credeți că prietenii i-au furat mingea? Dacă ai un prieten este bine să îți ia ceva drag? Cum credeți că trebuie să fie un prieten?
- Ce fapte rele a făcut Dino din cauza furiei? Tu ce fapte rele ai făcut când te-ai supărat/înfuriat?
- Dino a fost certat de mama lui? Pe tine te ceartă mama ta când faci câte o faptă rea? Ce soluții a găsit mama ta când tu ai fost supărat/furios?
- Cum s-a liniștit Dino? Cum acționăm mai bine – când suntem calmi sau furioși?
- Cui a cerut ajutorul Dino? Dacă vă cerea vouă ajutorul ce puteați să-l sfătuiți? Voi discutați cu cineva problemele voastre? Este bine să povestim despre probleme pentru un sfat?
- Când greșim este bine să recunoaștem și să ne cerem iertare? Dacă recunoaștem fapta rea devenim mai buni/mai calmi?
- Ce părere aveți despre comportamentul lui Dino? Cum și-a schimbat comportamentul? Ce sfat ați putea să-i dați lui Dino ?

Iată câteva din răspunsurile copiilor:

A.N. - „Dino era furios pentru că așa-i plăcea lui să fie! Eu știu că nu este bine așa pentru că atunci când ești furios ești urât la față! Așa l-am văzut pe tata când s-a supărat și nu mi-a plăcut de el.”

C.D. - „Eu știu că un prieten este bun, te ajută la bine și la greu și cred că cei care i-au furat mingea lui Dino nu îi sunt prieteni”.

H.L. - „Dino a scos flăcări de nervi și a stricat toate florile – eu mă supăr când nu-mi reușește ceva, când nu mă lasă să câștig la jocurile cu cărți și plâng dar mama și sora mea îmi explică că așa este la joc și mă sfătuiesc să fiu mai calmă și mai atentă”.

Ș.S. - „Mama mea nu mă ceartă când greșesc tare pentru că ea îmi spune ce am făcut rău sau bine și cred că încep să înțeleg”.

M.B. - „Eu când sunt nervos nu mai pot să fac nimic, stau singur și îmi vine să plâng, dar frații mei fac tot felul de semne să mă facă voios și să-mi treacă. După ce îmi trece mă simt mai bine”.

V.V. - „Eu i-aș spune lui Dino să fie mai calm, să asculte de mama lui că îl învață de bine. Și eu ascult de mama sau bunica mea când mă învață ceva dar când sunt nervos nu vreau să mai aud nimic”.

P.C. - „Eu mă bucur că Dino s-a împrietenit cu colegii lui, știți de ce? Pentru că a văzut că atunci când se gândește mai mult este mai bun și nu face prostii”.

Iată că prin gândirea laterală în povestea terapeutică încercăm să găsim soluții la probleme din viața cotidiană sau atunci când ne străduim să înțelegem niște situații de viață de care unii dintre noi ne lovim în mod frecvent. Trebuie să acceptăm că uneori e bine să ieșim din tipare, să-i învățăm să colaboreze, să înțeleagă ideea de adevăr sau dreptate raportându-se la cei din jurul lor, să nu-și impună punctul de vedere. Un lucru important de știut este că în realitate nu există copii răi, ci doar copii descurajați. Fiecare copil are și părți bune, pozitive. Dacă vom învăța să privim comportamentele negative ale copiilor ca pe o formă de a ne comunica ceva, vom găsi întotdeauna cea mai bună metodă pentru a-i corecta. Pentru stingerea crizei de furie, căutăm să identificăm și să înlăturăm cauza care a determinat-o (poate este obosit, poate nu a reușit să construiască ceva, etc.) iar printre alte modalități de rezolvare este și „să îi spunem o poveste”. Principiul esențial al gândirii laterale este acela că orice mod de a privi o situație este doar una din multele posibilități de a vedea acea situație.

Bibliografie:

-*** Curriculum pentru educația timpurie, aprobat prin OMEN nr. 4694/ 2019;

-Edward de Bono, 2011, Gândirea laterală (traducere Sabina Dorneanu), Editura Curtea Veche, București;

-Sursa:<https://www.scribd.com/document/336914829/Instrumente-Pentru-Dezvoltarea-Gandirii-Laterale-La-Copilul-Prescolar>

-Sursa: <https://www.suntparinte.ro/poveste-terapeutica-prieten>